

معرفی یک کتاب: جامعه‌شناسی سلبریتی‌ها

10 خرداد 1401

«سلبریتی‌ها این روزها در جای‌جای زندگی ما حضور دارند، البته سلبریتی‌های برخاسته از رسانه‌های سنتی نظیر سینما و تلویزیون همواره در زندگی ما حضور داشته‌اند؛ ولی با گسترش شبکه‌های اجتماعی و پلتفرم‌های جدید رسانه‌ای، گویی سلبریتی‌ها در زندگی ما «تلنبار» شده‌اند و گریزی از آنان نداریم.» اینها جملاتی از [کتاب جامعه‌شناسی سلبریتی](#)، اثر «کری ا. فریس و دیگران» و ترجمه فردین علیخواه، جامعه‌شناس و عضو هیأت علمی دانشگاه گیلان است.

علیخواه معتقد است، تا سال‌ها جامعه‌شناسان پرداختن به موضوعاتی نظیر سلبریتی را دور از شأن مطالعات جامعه‌شناختی و حتی دور از شأن خودشان می‌دانستند. همواره این تصور وجود داشت و کم و بیش، هم‌اکنون نیز وجود دارد که جامعه‌شناسی باید به موضوعات مهم‌تر و جدی‌تری توجه کند و سلبریتی موضوعی نیست که پژوهشگران اجتماعی وقت خود را صرف مطالعه آن کنند.

او می‌گوید: در قرن بیستم پژوهشگران این عرصه بارها، مستقیم و غیرمستقیم، از نگاه تحقیرآمیز همکاران دانشگاهی‌شان نسبت به خود سخن گفته‌اند. می‌توان گفت که چنین واکنشی همواره در مقابل کسانی قرار داشت که می‌خواستند به مطالعه فرهنگ عامه‌پسند و زندگی روزمره بپردازند و حتی در دوره‌ای به‌شدت از جامعه‌شناسان انتظار می‌رفت تا تحلیل‌های کلان، ساختاری و انتقادی ارائه دهند.

این استاد دانشگاه می‌افزاید: فضای یادشده شاید در ایران سخت‌تر باشد. بارها از دانشجویان تحصیلات تکمیلی علاقه‌مند به مطالعه این عرصه شنیده‌ام که به آنها توصیه شده است موضوع پایان‌نامه یا رساله خود را تغییر دهند و به موضوع مهم‌تری بپردازند؛ اما نکته تعجب‌برانگیز آن است که وقتی برای مثال خواننده‌ای در کشورهای همسایه کنسرتی برگزار می‌کند که حال و هوا و محیطی متفاوت و مناقشه‌برانگیز دارد و جوانان ایرانی تمامی بلیت‌های آن را خریداری می‌کنند و اشتیاق خود را به وی ابراز می‌کنند، همان جامعه‌شناسان منتقد مطالعه سلبریتی، اینجا و آنجا نسبت به این پدیده به جامعه اخطار می‌دهند.

اما این روزها شاهد ظهور واژگان جدیدی هستیم که از ظهور ژانرهای جدید سلبریتی خبر می‌دهند. کسانی که ماهیت آنان در مقایسه با سلبریتی‌های سنتی بسیار متفاوت به نظر می‌رسد. گاهی آنان آنقدر معمولی‌اند که هیچ تمایزی بین خودمان و آنان احساس نمی‌کنیم و آنقدر غیرمعمولی‌اند که احساس می‌کنیم هیچ وقت نمی‌توانیم مانند آنان باشیم!

این جامعه‌شناس می‌گوید: سلبریتی، پدیده‌ای لایه لایه و پیچیده است. آنچه این چهره‌ها را پیچیده می‌سازد، در ارتباط قرار دادن آنان با زمینه‌های اجتماعی وسیع‌تر، با تغییرات اجتماعی و فرهنگی، با رشد فناوری، با اقتصاد و با سیاست است. همچنین تعامل هواداران و آنان نیز شاید در ظاهر امری ساده به نظر آید؛ ولی روشن است که با توجه به مفاهیمی نظیر اقتصاد توجه، شکاف نسلی، شیدایی و شیفتگی، همین امر ساده می‌تواند در دل خود لایه‌های پیچیده‌ای را به ما نشان دهد.

در واقع باید این نظر را پذیرفت که سلبریتی پدیده‌ای مهم و درخور تأمل است؛ نه تنها برای مطالعات جامعه‌شناختی بلکه برای تک‌تک شاخه‌های علوم انسانی دارای اهمیت است. این دست مطالعات می‌تواند بر مواجهه انتقادی جامعه با این پدیده، مؤثر واقع شود.

در این کتاب 10 مقاله آمده است که در آنها رویکرد و موضع مشخصی نسبت به پدیده سلبریتی مطرح می‌شود. مقالات به گونه‌ای در کنار هم قرار گرفته‌اند که هم درباره تعاریف و انواع سلبریتی دانشی فراهم آید و هم رویکردهای گوناگون نسبت به آن آشکار شود.

جامعه‌شناسی سلبریتی

نویسندگان: کری ا. فریس و دیگران

مترجم: فردین علیخواه

انتشارات گل‌آذین بهار 1401